

...ТРИ, ЧЕТИРИ

роман

от

Диана Маркова

© Редактор: Петя Белева

© Коректор: Петя Белева

© Художник на корицата: Росен Марковски

2020 г.

„Музиката е пристан за изнепелените от щастие души.“

Емил Мишел Чоран

В памет на Дарин Марковски

1.

Той не забелязва, че зелената ограда е вече олющена, тук-там с кафяви петна от ръжда. Не забелязва, въпреки че всеки ден влиза и излиза оттук. Дали вижда оглозгания двор с двата – през друго време на годината, когато слънцето все пак успява да проникне в този усоеен двор, красиви бора? Дали, когато вижда сланата по ниската растителност, му става студено? Или тъжно?

Отваря желязната врата и стъпва на пътеката, постлана с плочки. Вратата зад гърба му се хлопва леко. Чуват се стъпките му по пътеката. От устата му излиза пара. Ноември е, навън е хладно. Туп-туп-туп. Стъпките отекуват, но никой друг освен него не чува това. Минава покрай сивия блок, чиито апартаменти през деня стоят празни. Няма я дори любимата му съседка, която вечер го кани на чашка в дома си. Никой не го чува, никой не го вижда. Той като че ли е единственият жив сред опустошителната тишина в района. Но дали е толкова жив всъщност...?

От устата му излиза пара, значи съществува.

В дъното на двора е малката бяла къщичка. Едноетажна, с прозорци към улицата и комин, от който рядко излиза пушек. Неговото място.

Бързо се озовава в кухнята. Полумрачна малка стаичка, която изобщо не прилича на кухня – тук няма готварска печка, нито хладилник. По земята са разхвърляни бормащини и инструменти, кофи с боя, торби цимент. Явно е в ремонт. Но откога?

Това сега не е важно. Ремонтът може да почака още. Ръката му – слаба и груба, с мазоли, – оставя покупките на мръсния, набъбнал от влагата плот – чаша димящо кафе, кутия цигари и малка бутилка водка. Ръката посяга към чашата с кафе, вдига я и понечва да отпие. Отказва се.

Ръката – треперейки нетърпеливо, – с отривисти движения разкъсва найлоновата опаковка, обвинява гърлото на малката

бутилка. Чуваме глътките – гъл-гъл-гъл. Големи, желани, чакани глътки от мечтана топлина. Следва още по-невротично палене на цигара и дим. Много дим.

Тялото се успокоява, удоволствието – което не е твърде голямо, за да го накара да се усмихне; но достатъчно, за да го събере за няколко мига, – се разлива по вените. И вече може да седне спокойно в стария прокъсан кафяв фотьойл в стаята, предназначена за хол. Постава водката, кутията с цигари и кибрита на една ръка разстояние от себе си – там, на дървения плот, който сам е изрязал и заковал на стената. Плот, който служи за едно-единствено нещо: да крепи стоки от първа необходимост, като цигари, пепелник, чаша, кибрит или крадени запалки.

Пред него е прозорецът, от който може да види небето. И той действително го вижда – сиво, безрадостно и студено небе, покрито с бледи, но хладни облаци. Светлината прониква, колкото да го изнервя – поставил е стари зелени картони в долната част на стъклата. За да не виждат съседите купоните, които стават тук. Въпреки че тук купони не стават, ако не броим двамата алкохолици от съседната кооперация, които идват, за да просят цигари, влачейки след себе си кучетата си.

И в този полумрак, разкъсван само от острата светлина на сивото небе, което се процежда през горната част на прозорците..., в този полумрак той седи на фотьойла – и пие, и пуши. Завил е краката си с родопско одеяло, което виси до пода. Очите му проблясват, но в никакъв случай меко. Те също проблясват с някаква острота. За какво ли си мисли? Дали за катастрофата отпреди единайсет години, когато е скочил в движение от камиона, превозващ новите му мебели, и си е счупил десния крак, който и до ден днешен е опасан от големи черни белези? Или как като млад е ходил за риба? Или може би си мисли за черното под ноктите си и че в най-скоро време трябва да ремонтира казанчето на тоалетната? Не знаем. Ние виждаме само стаята с оскъдно обзавеждане и петроленозелени стени, боядисани лично от него в момент на прилив на

енергия. Рядък момент. Виждаме и дивана, и масата, и празната стойка за клавири. Клавир сега няма. Дори малкото портативно радио е спряло. Тишина, която може да се чуе. Осезаема, потискаща тишина...

...Разкъсана от едно тънко, нечакано, изненадващо чуване на вратата. Може би е хазийката, която ще го помоли да свърши малко работа на двора. Или може да е алкохолик с куче – наоколо има такива. Но той няма да отвори. Вместо това ще отпие още една голяма глътка водка и ще се намести под одеялото.

А на вратата продължава да се чука.

2.

„О, хайде, отвори! Моля те!“ , мисля си наум, докато тишината между двете мои почуквания по олющената дървена врата ме разрязва като с трион. Изпълнена с надежда и очакване тишина, в която мога да чуя ударите на сърцето си, както и да усетя онова напрежение от неизвестното настояще.

„Това е просто чукане по вратата на непознат“, ще си помисли някой. Защо ѝ е да се тормози толкова, та чак сърцето ѝ да бие учестено?! Разбира се, тропане по вратата на непознат. Нищо кой знае какво. Но аз наумя ли си нещо, няма как да не се тревожа дали то ще се случи. Не само че сърцето ми бие като лудо, а и се страхувам – дали ще отвори, дали ще ме приеме, дали ще се съгласи...

Да видим какво знам за него... Че свири на клавири. И че... Май нищо друго не знам. А ми се иска да знам – цялата негова история с тъгите, любовите, разделите, първото докосване до клавишите, последвалите парчета – всичко! Но за какво ми е?

„Ах, мамка му...!“ – дочувам отвътре. Следва шум като от съборени чаши – креслив, болезнен звън. И отново – „ах, мамка му!“ И стъпки, приближаващи вратата. Ето, тя се отваря. И пред мен се изпречва един полумрак, водещ към тъмната вътрешност на тази малка къща. В здрача виждам две сини очи, но не просто сини, а воднисти и със зачервявания по клепачите и в основата. Очи, гледащи ме припряно, почти безумно. Нещо средно между куклата и разводнено реене на поглед. Очите се намират върху слабо и издължено кафеникаво лице с бръчки. Челото е вдълбано назад по черепа, където стърчи малко коса. Светла коса. Лицето няма брада, само някаква загадка за брада, обръсната преди два или три дни. Светещи бели и остри косъмчета. Носът е голям, изпъква на изпитото лице. Устните са прекалено тънки и свити.

- Добър ден! Аз съм Ваня – казвам, опитвайки се да се усмихна ведро.

- Коя Ваня? – пита той, дърпайки се леко назад и навътре.

- Ами... Не се познаваме...

- Какво искаш? – директно минава на въпроса той, отказвайки се от учтивата форма. – Ако те праща хазайката, кажи й, че ми откраднаха стълбата и не мога да подкастрия...

- Не, не... Не, вижте, аз съм Ваня... Не познавам хазайката Ви – уточнявам.

- Тогава?! – многозначително пита той, сякаш готов да затвори вратата под носа ми.

- Вие сте Ивайло и свирите на клавир, нали?

Той чува въпроса, а може и да не го е чул, при всички положения не го е разбрал, защото скалпът му се дръпна назад, долната му челюст потреперва и с твърде припрян глас казва:

- Клавирът не е... Аз... То..., а бе не..., нямам сега...

- Вижте, Вие не ме разбрахте. Чух, че някога сте били най-добрият клавирист в града.

Настава пауза, все едно съм хвърлила бомба. Погледът му се смекчава и той като че ли придобива малко по-жив вид.

Но казва:

- От години не свиря – и се приготвя да затвори вратата.

- Чакайте, чакайте! – виквам аз и подпирам вратата с лакът. – Най-добрият от онова поколение! Ивайло Стоев! Известен с клавира си музикант от времето на...

Мъжът сякаш се поласкава, ако съдя по изпъчването на гърдите и тънкия блясък в очите му.

- Помислих, че е хазайката. Загубих стълбата, а днес е ден за кастрене в двора – казва той припряно. – Ще изкарам два стола, чакайте малко...

- Студено е. Бихте ли искали да отидем... някъде?

- Ще влезете ли? Вътре е по-топло – казва той и отваря вратата по-широко.

- Благодаря. Не искам да Ви притеснявам...

Но влизам. Стаята е тъмна и потискаща. Върху фотьойла е захвърлено намачкано родопско одеяло, което стига до пода. Има

голям стар диван, на който решавам да седна, въпреки че е прокъсан по краищата. По масата пред мен има петна – от боя, гипс, цимент или кой знае какво. Забелязвам една малка счупена вазичка с моливи и макетен нож в нея. Стените са неравно оцветени в тъмнозелено, от което стаята тъмнее още повече. Подът е застлан със стар балатум, от който липсват цели части – там се вижда цимент.

Край една от стените стои печка на дърва, която обаче не е запалена. Наоколо не се забелязват никакви цепеници, нито дори въглища. Хладно е.

- Дай си палтото. Ще го оставя някъде... – суети се той също като домакин, на когото са дошли неочаквано гости.

- А, добре съм така – отвърщам и се свивам в палтото си, притискайки яката му до гърлото си.

- Свършиха ми дървата – казва той равно, но аз предполагам, че печката не е палена от миналия сезон. – Искаш ли кафе?

И ми подава картонената чаша, която е поставена на плота до него. Кафето е произстинало, но го взимам и му благодаря. Отпивам една глътка и още веднъж обхождам с поглед мястото. В това време той успява няколко пъти да отпие от малката бутилка с водка.

- Не е ли рано? – питам плахо.

А той сякаш е забравил разговора на вратата. Мълчи, пие и гледа наоколо – като че без намерение да проговори.

Но ето че след малко – след поредната шумна глътка алкохол, – най-сетне казва нещо:

- Едно време... Едно време друго правех... С други неща се забавлявах – и посочва шишето, размахвайки отрицателно пръст срещу него. – Музиката си ми беше... беше ми... Беше всичко. Опиянявах се от музиката.

И той освобождава ръцете си и се прокашля, все едно всеки момент ще започне да разказва нещо дълго и интересно. Дори поглежда замечтано през прозореца. Не искам да изпусна този момент, затова бързо бъркам в чантата си и вадя диктофона. Приготвям го за

запис и го оставям на масата, готова да изслушам цялата история на този поостарял вече музикант.

- Какво е това? – мръщи се той и сочи към устройството.

- Диктофон. Аз съм журналист – отвръщам. – Искам да ми разкажеш твоята история. Тя може би е интересна... Диктофонът е само за мое ползване...

- Не, изключи го.

- Но...? Той ми трябва, за да напиша историята на музиканта...

- Забрави. Изключи го! Това, което ще ти разкажа, не става за материал – остро настоява той.

И отпива още една голяма глътка, внимателно следейки как прибирам диктофона обратно в чантата си. След това си пали цигара, а аз се облягам назад, все още свита в закопчаното палто. И се заслушвам в неговите думи. А те са изречени ту с бодър, ту с отчаян, ту със смеещ се, ту с плачевен глас. Много думи. Думи, описващи минал живот – прости, леки и – надявам се, – честни. Думи, пращащи ме в непознати за мен време и пространство, далеч оттук – където трудно мога да повярвам, че някога човекът, седящ сега срещу мен, е живял. Като дете, като брат, като ученик, като музикант, като обикновен човек – шегобиец или подлец. Като влюбен или като мразец. Историята на Ивайло с клавира, който днес седи полупиян под мъждивата светлина на крушката в една малка бяла къща в центъра на столицата.

3.

Годината е 1965-а. Сиво-черно време. Човек може да мине необезпокоявано, без да се страхува, през този малък обичаен град. И да види всички онези сиво-черни пострройки, които внушават хлад и строгост. Да види и къщите с дворове, в които през пролетта цъфтят ябълки, и панелните блокове с пране по терасите. И ведомствените внушителни сгради, като общината и разни други пострройки.

Но Ивайло е на пет години и не се вглежда с детските си сини очи в града. Той живее в къща, някъде близо до центъра. Във всеки случай е близо до своите приятелчета, с които ритат топка през деня. Сега е у дома и си играе на пода, постлан с червен мокет, с едно камионче. Тика го напред и назад и издава задължителните за едно дете звуци. В случая имитира вой на линейка, която препуска към спешния случай. И-оу – и-оу, линейката минава покрай къщата на Ивайло, заобикаля къщата на Наско, спира пред двора на Митко и натоварва едно... хм... пластмасово човече без крайници.

Но скоро тази игра му омръзва. И отива на пръсти до кухнята, където е майка му. Тя е с ролки на главата, черен пенъоар на червени цветя и кафяви пантофи. Ивайло се скрива зад полуотворената врата и надничайки, вижда как майка му стои пред голямото овално огледало над мивката и се маже с крем. После сваля ролките – една по една, – и сресва кестенявата си коса, която става начупена на меки вълни. След това тя взима червилото и слага на устните си, прехапвайки ги леко, за да го размаже равномерно, и малко на иначе бледите си скули – вместо руж. После завърта копчето на радиото и в стаята прогърмява гласът на говорителя, който съобщава информация за нивото на река Дунав в сантиметри на няколко различни езика.

Тогава Ивайло се престашава и се прокрадва зад гърба й, за да стигне до масата, върху която има бяла мушама на сини квадрати. И, разбира се, сладки! Топли кифлички с мармалад. Той надига хартията и грабва една, приготвяйки се да избяга с нея на някое

скришно място. Но майка му го вижда в огледалото и се провиква след него:

- Ивоооо! Детенце лошооо! Казах ти да спиш! Изяде кифличките, тц тц тц!

И промърморва нещо сърдито на себе си, след което отваря фурната, за да провери дали баницата е хванала коричка.

Иво – изял вече кифличката, – се доближава отново до вратата на кухнята. Плахо почуква и недочакал отговор, още по-плахо влиза. В ръката си стиска нещо.

- Майко, виж! Направих станиолови топчета – и той показва лъскаво топче в ръката си.

- Намери си друго занимание. Ох, кога ще пораснеш...! – нервно изсумтява майката и вади баницата от фурната. Завива я с кърпа и поглежда към него. – Скоро ще станеш по-висок от мен, а още си играеш като малко дете! За какво ти е този станиол?

- Ами..., може да украсим... Като се върне татко, ще се изненада – боязливо отвръща той.

- Глупости! – сопва се майката и напръсква баницата с малко вода от една чаша.

- Мамо? – предпазливо пита той.

- Кажи, сине.

- Дали татко ще ми донесе кученце?

- Какво? Кученце?!

- Ами да..., да си играя с него... Няма да го пускам в хола, обещавам! Само тука... при мен ще стои... – въодушевява се детето.

- Куче в къщата?! Не! – приключва майката, поглежда го и добавя остро: – Кучетата се гледат на двора! А на двора има цветя. Никакво куче!

- Но майко...!

- Казах! Край на обсъждането. Отивай да почетеш книга – и тя го избутва до вратата.

Ивайло – това петгодишно дете с издължено тяло и слаби крайници, руса права коса и понякога присвити сини очи, – сяда на леглото и скрива лицето си зад дебела книга. Руска литература за деца, която никак не му се нрави, а пък да чете така или иначе не обича. Сега очаква баща му да се прибере от командировка в Съветския съюз. Какво ли ще му донесе? Миналия път му е донесъл влакче, дано сега да е кученце! Момчето му е прошепнало в ухото, преди да замине – помолило го е да му донесе кученце. И сега се надява баща му да е решил да сбъдне това негово желание.

„Дано не се отбие при съседите, а да си дойде право вкъщи“, мисли си Ивайло. И закрива главата си с дебелата книга, отворена по средата.

Ето, отключване на вратата! Тичай, бягай, момче, посрещни баща си! Книгата изхвърчава и Ивайло се затичва към входа.

- Здравей, татко! – казва то, прикривайки нетърпението си.

- Здравей, Иво! Слуша ли?

- Да, слушах – размърдва се той.

- Тогава... Ето! Заповядай – казва бащата след малко, погалвайки го по главата.

Подава му малко акордеонче – червено, с бели клавиши и черни бутони. Като истинско, само че малко. За деца.

- Благодаря, татко – казва тихо момчето.

После отнася мълчаливо акордеона в стаята и започва да го разглежда.

- И това беше първият ми досег до музиката – казва Ивайло, усмихвайки се със свити устни. Като усмивка след жална констатация. И все пак с някаква далечна радост в нея. – После баща ми изпили грифа на една китара. Тя беше на руски строй. А след това той изчезна някъде...

Аз не смея да мръдна, за да не разваля мига. Този миг на сантиментално припомняне на детството. Миг, в който Ивайло ме е пуснал, без дори да ме познава. И ето, той отпива отново и продължава да реди думите на своята история.

- Ивайло, ела да ми помогнеш! – виква майка му и момчето пристига почти веднага.

Знае работата си. Майка му закача изпраните дрехи на въжетата на простора, а той ѝ подава щипките, които стоят в една червеникава саксия на перваза.

- Мамо, къде е татко? – пита я той и ѝ подава една дървена щипка.

- В мазето – отвърща тя, протягайки се нагоре към въжето с мократа дреха в ръка.

- Какво прави там?

- Не знам. Стига си питал. Хайде де, подай щипката!

- И когато след няколко дена баща ми се появи, внесе един клавиър. Истински монофоничен клавиър, направен лично от него – казва Ивайло, вече развеселен и вероятно поне мъничко горд. – Докато е бил в мазето, е рязал дъски, шкуркал ги е, полирал ги е, запоявал е платките...

- Уау! – възкликвам аз. – Баща ти е бил голяма работа!

- Тогава вече домашният оркестър беше готов – продължава той, а аз се усмихвам. – Да, имахме си домашен оркестър! Аз на акордеончето, той на клавира и на китарата, майка ми пееше.

- Ама че хубаво! – радвам се.

- И точно тогава се роди брат ми – казва той. – И към оркестъра се прибави и бебешки рев.

Разсмивам се. А неговото лице потъмнява, той отпива от-ново, след това отпива пак и си пали нова цигара. Аз – като журналист, – трябва да поддържам разговора жив. Затова питам:

- Какъв искаше да станеш като малък? Музикант ли?

А Ивайло се отпуска назад, все така загледал към сивата светлина, която идва от прозореца, и слага ръка на кръста си. „Ще ти кажа“, промълвява тихо. И аз се приготвям да слушам, все още свита в палтото си. А навън се чува гръмотевица и след малко едри капки есенен дъжд забарабаняват по стъклото.